

Preventivní program školy

Krizový plán

(Dle podkladů ŠPP zpracovala Mgr. Zuzana Pokorná – výchovný poradce školy)

Škola: Základní škola JIRKOV, Nerudova 1151, příspěvková organizace

1. Preventivní program – základní informace

Zpracován jako základní dokument pro řešení různých problémových situací ve škole. Jeho součástí (formou přílohy) jsou jednotlivé plány aktivit týmu ŠPP, které členové vypracovávají pro každý školní rok. Samostatně je zpracován dokument „Strategie předcházení školní neúspěšnosti“.

2. Cíle PPŠ

Doplňovat i v průběhu školního roku PPŠ, 1x za školní rok provést dotazníkové šetření vybraných sociálně-patologických jevů. Nadále spolupracovat s různými institucemi na prevenci. Spolupráce se všemi pedagogickými pracovníky školy, zejména výchovným poradcem, metodikem prevence, speciálním pedagogem a třídními učiteli. Více koordinovat prevenci na I. stupni.

3. Aktivity specifické a nespecifické prevence:

Plány jednotlivých aktivit se odvíjí v závislosti od nabídek a mají je samostatně zpracované dotčené osoby (VP, metodik prevence, speciální pedagog, sociální pedagog a školní psycholog). Jsou součástí PPŠ.

4. Plán vzdělávání metodika prevence

Pravidelné konzultace s okresním metodikem prevence. Semináře zaměřené na prevenci budou realizovány v závislosti na nabídce.

5. Činnost školního poradenského pracoviště:

Činnost školního poradenského pracoviště je zaměřena na poskytování speciálně pedagogických a psychologických služeb našim žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogům. Naším cílem je vytvoření vhodných podmínek pro včasné odhalování problémů ve vzdělávání, v psychickém a sociálním vývoji žáků a tím předcházení dalšímu rozvoji problémů. Snažíme se hlavně zkvalitnit sociální klima školy, zaměřit se na všechny, kdo navštěvují naši školu, i na děti, které nemají problémy a vytvořit tak z naší školy místo, kde se všichni cítí bezpečně a spokojeně.

Tým ŠPP: (scházíme se čtvrtletně nebo podle potřeby, užší kontakt mezi VP a MP)

Výchovný poradce: Mgr. Zuzana Pokorná

Školní metodik prevence: Mgr. Hana Plicková

Speciální pedagog: Mgr. Michaela Straková – koordinátor inkluze pro 2. stupeň

Mgr. Tereza Stárková – koordinátor inkluze pro 1. stupeň

Sociální pedagog: Bc. Veronika Nestlerová

Školní psycholog: Mgr. Mirela Tomeczková

Zaměřujeme se hlavně na tyto základní činnosti: Péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami - jedná se o práci s dětmi, které mají nejrůznější potíže ve výuce, ať už jde o specifické poruchy učení, nebo žáci s jinými problémy (zdravotní znevýhodnění, sociální znevýhodnění, vývojové poruchy chování), které u nich způsobují výukové potíže. Poskytování poradenských a konzultačních služeb z oblasti speciálně pedagogické, psychologické a preventivní - všichni členové ŠPP poskytují poradenství pro žáky, zákonné zástupce a pedagogy. Prevence školní neúspěšnosti - cílem je vyhledávat a včas odhalit nejrůznější příčiny výukových potíží žáků a co nejdříve s žáky začít pracovat na vytvoření vhodných podmínek tak, aby nedocházelo k rozvoji problémů, ale k jejich nápravě nebo alespoň zmírnění (např. náslechy v hodinách, konzultace s učiteli, přítomnost speciálního pedagoga a psychologa při zápisu do 1. tříd apod.) Prevence sociálně-patologických jevů - naším cílem je komunikovat s dětmi o problematických oblastech dříve, než problémy vůbec nastanou a vytvořit tak stabilní síť preventivní činnosti. Naše škola realizuje pro podporu této oblasti pro děti např. adaptační pobyty, pracujeme s třídními kolektivy ve snaze podpořit tak pozitivní vztahy mezi dětmi, mezi dětmi a učitelem. Organizujeme řadu osvětových projektů a besed pro naše žáky. Do školy zveme odborníky z různých oblastí preventivní činnosti. Před problémy nezavíráme oči, ale otevřeně je s žáky a rodiči řešíme. Kariérové poradenství - pro žáky 8. a 9. ročníků nabízíme poradenství v oblasti profesní orientace. Může jít o formu individuálních konzultací, konzultací pro rodiče, ale i o nabídku profesní diagnostiky psycholožkou. Řešení výchovných problémů - při řešení výchovných problémů se společně s rodiči i žákem samotným snažíme najít co nejvhodnější možné řešení, které povede k odstranění výchovného problému a snížení jeho dopadu na žákovo další vzdělávání. Naše škola je přístupná také spolupráci s dalšími organizacemi v této oblasti. Podpora spolupráce s rodinou - provázanost a spolupráce mezi rodinou a školou je pro nás velmi důležitá a zastáváme názor, že je i pro optimální rozvoj žáků nezbytná. Proto se snažíme s rodinami našich žáků navázat dobrý vztah. Rodičům nabízíme konzultace ve škole a účast na projektech školy.

Školní poradenské pracoviště

Činnosti výchovného poradce:

- Prevence a řešení záškoláctví.
- Dohled nad prospěchem a chováním žáků.
- Volba povolání, kariérové poradenství
- Spolupráce s OSPOD, MěP Jirkov, přestupkovou komisí, Úřadem práce
- Konzultace s pracovníky ŠPP
- Konzultace s žáky i rodiči

Činnosti speciálního pedagoga:

- Vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
- Péče o integrované žáky, vedení dokumentace.
- Pedagogická intervence.
- Speciálně-pedagogická péče zaměřená na reedukaci, kompenzaci či stimulaci oslabených funkcí.
- Logopedická a surdopedická péče.
- Pomoc pedagogům při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Pomoc při integraci žáků s podpůrnými opatřeními.
- Poradenství a konzultace zákonným zástupcům žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.
- Doporučení další odborné péče.
- Participace na přípravě zápisu a účast na zápisu do 1. ročníku ZŠ.
- Konzultace s pracovníky školského poradenského zařízení.

Školní metodik prevence:

- Koordinace aktivit školy zaměřených na prevenci závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání a jiného rizikového chování.
- Metodická pomoc učitelům v oblasti prevence rizikového chování.
- Preventivní práce s třídními kolektivy.
- Pomoc při problémových projevech chování.
- Besedy, exkurze, školení, preventivní programy pro žáky
- Konzultace s pracovníky ŠPP

Sociální pedagog:

- Identifikace sociálně znevýhodněných žáků a jejich monitoring.
- Podpora školní docházky a studijní motivace.
- Pomoc se zajištěním pomůcek.
- Koordinace programu zaměřených na bezplatné školní stravování žáků.
- Spolupráce mezi školou a zákonnými zástupci.
- Spolupráce mezi školou a jinými institucemi (Městská policie, Policie ČR, Úp, OSPOD, aj.)
- Koordinace s dalšími relevantními místními aktéry.
- Další práce související s přímou pedagogickou činností.
- Komunikace mezi školou a veřejností

Školní psycholog:

- Individuální péče (konzultace, poradenství) o žáky, rovněž i o zákonné zástupce a učitele.
- Krizová intervence pro žáky, učitele a zákonné zástupce.
- Screening specifických poruch učení, výukových a výchovných problémů žáků.
- Pomoc při péči o žáky s podpůrnými opatřeními.
- Kariérové poradenství u žáků, participace na přípravě přijímacího řízení na střední školy.
- Skupinová a komunitní práce s žáky, účast na stmelovacích pobytech dětí a na školních aktivitách.
- Práce s třídními kolektivy.
- Koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy.
- Podpora spolupráce třídy a třídního učitele.
- Koordinace poradenských služeb poskytovaných ve škole.
- Koordinace poradenských služeb mimo školu, spolupráce se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními.
- Spolupráce při zápisu do 1. ročníku ZŠ.
- Techniky a hygiena učení pro žáky.
- Besedy a osvěta.

6. Přehled spolupracujících organizací

Středisko výchovné péče DYÁDA, Chomutov

OSVaŠ Jirkov

OSPOD Chomutov

MěÚ Chomutov, komise řešení přestupků

Pedagogicko-psychologická poradna Chomutov, Kadaň, Teplice - řešení výukových a výchovných problémů, diagnostické, intervenční a konzultační služby

SPC Měcholupy – diagnostické, intervenční a konzultační služby

ÚP Jirkov, Chomutov – dávky hmotné nouze

MěP Jirkov – přednášková činnost, prevence kriminality, účinná pomoc při řešení vzniklých potíží

Člověk v tísni + projekty Člověk v tísni

Policie ČR Jirkov, Chomutov

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, Oblastní charita Most a Chomutov

Armáda spásy Jirkov - klub Fontána, Azylový dům, Sociálně aktivizační služba JONATÁN Světlo

Kadaň

Manželská a rodinná poradna, EDOST Chomutov

Klokánek, Fond ohrožených dětí Chomutov

Dětský domov Vysoká Pec

Zdravotnická a další zařízení

7. Způsoby prezentace aktivit MPP

- na pedagogických radách, na třídních schůzkách, na webových stránkách školy, formou informovaného souhlasu pro každého žáka školy

8. Krizové plány školy v jednotlivých oblastech:

1. Záškoláctví

Prevence - komunikace a spolupráce s TU (motivace žáků ke školní práci, průběžné sledování docházky, omluvenek, třídnické hodiny); jasně stanovená pravidla v rámci školního řádu ohledně omlouvání hodin a stanovení konkrétního postupu při určitém počtu neomluvených hodin (např. při určitém počtu pohovor s rodiči, pak svolání výchovné komise)

Krizový plán při zjištění či podezření na záškoláctví – ihned informovat VP o neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků, informuje třídní učitel, tyto údaje vyhodnocuje VP a Sociální pedagog a určuje další postup. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 13 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem nebo telefonicky. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává. Následuje práce se žákem – zjišťování důvodů a postojů k záškoláctví, motivace, strategie řešení problému, podpora a hranice, (krátkodobé či dlouhodobé vedení podle povahy problému, tzn. např. 1x týdně setkání pověřeného pedagoga (případně MP a školního speciálního pedagoga) a žáka, kde dochází k vyhodnocování chování žáka a nácviku nových vzorců chování, přičemž způsob práce záleží na konkrétní odborné způsobilosti pracovníka. Důležitá je také komunikace a spolupráce s rodiči (telefonická, osobní) – pravidelná zvýšená každodenní kontrola docházky ze strany rodičů, okamžitá informovanost ze strany školy (např. okamžitá zpětná vazba

pomocí ranního telefonu či deníček, do kterého si každý den žák nechá potvrdit razítkem docházku); Pokud má žák víc než 13 neomluvených hodin, svolává VP školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: zástupce ředitele školy, zákonný zástupce, třídní učitel, členové ŠPP, případně zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu. Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z výchovných opatření, dle školního řádu školy. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně právní ochrany dětí. V nejzávažnějších případech podání podnětu k přestupkové komisi MÚ - příp. spolupráce s PČR.

2. Násilné chování, agrese

V případě intenzivní agrese, přivolání dalších pedagogů, vedení školy, MP - odklon z výuky do ŠPP – zklidnění, pevné objetí, vybití agrese a zklidnění afektu aj., oznámení pracovníkům ŠPP, oznámení, komunikace a spolupráce s rodiči (telefonická, osobní), dle závažnosti výchovná komise, výchovné opatření podle školního řádu. Práce s žákem – vytváření náhledu, zpětná vazba, alternativní techniky zpracování emocí, práce s motivací agresivního chování, dlouhodobé vedení atd. Výchovné pohovory se žákem, rodiči, tvorba smluv/dohod (př. Individuální výchovný plán). Spolupráce s OSPOD, PPP, dětskou psychiatrickou ambulancí či léčebnou; pobyt o přestávkách mimo třídu nebo (případně s dalším učitelem či asistentem pedagoga – je-li ve třídě k dispozici); odklon od příležitosti ve prospěch alternativní legální činnosti.

Nevhodné chování k dospělým/zaměstnancům školy (verbální agrese)

- jednoznačná formulace pravidel chování vůči dospělým ve škole; práce se žákem – vytváření náhledu, zpětná vazba, kázeňské tresty, dlouhodobé vedení atd.; práce se skupinou

- komunikace a spolupráce s rodiči (telefonická, osobní); výchovné pohovory se žákem, rodiči; tvorba dohod/smluv, výchovná komise, spolupráce s OSPOD, PPP, dětskou psychiatrickou ambulancí a dětskou psychiatrickou léčebnou.

Narušování výuky, nekázeň (vulgární chování, odmítání práce)

- samostatně s dohledem na plnění, „time out“ (možné je pravidlo o odklonu z výuky zakotvit ve školním řádu); formulace jednoznačných očekávání i sankcí s jejich důsledným dodržováním (nejlépe za spolupráce všech učitelů učících v dané třídě); časově omezené oddělené vzdělávání jednotlivého žáka v ŠPP; skupinová výuka na omezenou dobu; práce s žákem – vytváření náhledu, zpětná vazba, kázeňské tresty, dlouhodobé vedení atd.; hospitace/supervize ve výuce s návrhem opatření vedoucích ke změně; spolupráce a komunikace všech vyučujících, zapojení učitele do vrstevnického programu; výchovné pohovory se žákem, rodiči; společné sezení třídy s učitelem a pracovníkem ŠPP (pokud není k dispozici, tak s pracovníkem ŠPZ) – konstruování pravidel, dohody; tvorba Individuálního výchovného plánu; odklon z výuky mimo třídu se zajištěným dozorem (s vyhrazeným učitelem v kabinetě, v ŠPP) – zklidnění, práce mimo kolektiv buď jako přímá práce s vyhrazeným

učitelem nebo výchovná komise; spolupráce s OSPOD, PPP, dětskou psychiatrickou ambulancí a dětskou psychiatrickou léčebnou – účast na případových konferencích.

Neplnění úkolů, zapomínání

- nastavení pravidel pro přípravu na vyučování (systém kontroly ze strany rodičů a učitelů, zpětná vazba přes notýsek); řešení podmínek pro přípravu na vyučování (denní režim, klid na práci); posloupnost opatření od motivace podpory a nalezení funkčního systému proti zapomínání po sankce; spolupráce s institucemi či odborníky (ŠPZ, pedopsychiatr, klinický psycholog apod.).

3. Vandalismus

- prevence - opakovaná komunikace s žáky na téma ochrana majetku a zacházení s cizím majetkem
- vytváření míst vhodných jako zázemí pro žáky – sedací kouty, lavičky, kde děti mají možnost posedět s přáteli a nezávazně komunikovat, a tak mají i méně času na způsobování hmotných škod; řešení problému s rodiči.
- intervence - u škod, které se dají nahradit tak, že je opraví sám žák nebo žákyně, preference tohoto způsobu náhrady škody; stanovení náhradního alternativního trestu – prospěšná práce pro školu, oznámení vedení školy, pohovory s rodiči, výchovná komise, výchovné opatření.

4. Nová náboženská hnutí

- prevence - seznámit žáky s riziky a praktikami (myšlenkovou ideou) těchto (různých) skupin, umět zmapovat existenci (skutečnost) a základní charakteristiku konkrétních sekt v České republice, naučit žáky rozlišovat mezi sektou a tradičním náboženstvím a možnostmi pojetí výkladu tradičních náboženství, vymezit pojem sekta, jeho významové roviny, seznámit žáky s možnými riziky vstupu do sekty a s procesem závislosti na sektě (manipulace, pronásledování, pocity viny a méněcennosti, zmocňování se majetku členů, využívání profesního či mocenského postavení členů apod.), zabývat se základními předpoklady inklinace lidí k těmto skupinám (osobní krize – potřeba bezpečí, potřeba spirituálního rozměru, sociálního kontaktu, emoční a intelektová vyzrállost), umět diskutovat se žáky o dané tematice a snažit se odpovědět na případné dotazy
- intervence (krizový plán) - u každého podezření o výskytu daného jevu by měly být vždy informovány tyto osoby: ředitel školy/školského zařízení, rodiče/zákonný zástupce, třídní učitel, školní poradenské pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog). V odůvodněných případech je možné kontaktovat tato pracoviště: PPP (pedagogicko-psychologická poradna), SVP (střediska výchovné péče), OSPOD (oddělení sociálně právní ochrany dětí), Policie ČR, Linka důvěry.

5. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus

- prevence - všeobecná specifická primární prevence formou zprostředkování demokratických hodnot a principů lidských práv a tolerance, výuka o extremismu a o negativě spojených s minulostí a současností extremismu, rasismu, xenofobie a antisemitismu a možnostech sankcí za projevy extremismu a souvisejících jevů, debaty s angažovanými osobami (např. diskuse s oběťmi extremistických útoků). Možnost využití životních příběhů, uměleckých děl – literatury, filmů s následnou besedou. Specifické formy prevence ve vztahu k již působícím extremistům a jejich strukturám ve škole (např. vzájemná diskuse s jejich potenciálními terči násilí).

Zjistit hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistit jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu. Zjistit rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole. Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu. Nabídnout alternativní volnočasové aktivity. Zaměřit výuku na tyto problémy. Okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory. Pozvat experty k diskusi s žáky/studenty. Informovat rodiče v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídnout jim spolupráci. V případě závažných projevů (především násilných) informovat bezpečnostní složky (Policii ČR)

- intervence (Krizový plán) - rodiče vyrozumět v případě opakovaných verbálních či vizuálních projevů s možným extremistickým podtextem či v případě odůvodněného podezření na účast žáka v konsistentní extremistické partě a v případě užití násilí s extremistickým, rasistickým xenofobním anebo antisemitským podtextem. Policii vyrozumět v případě podezření na promyšlenou a extremisticky, rasisticky, xenofobně nebo antisemitsky motivovanou činnost (např. opakované rasistické verbální výpady se závažnými dopady na psychiku terčů takových výpadů apod.) a na takto motivované vážnější formy násilí.

6. Rizikové sexuální chování

- prevence - zjištění sociálního klimatu ve třídě (buď použitím odborných metod k tomu určených, jako sociometrie, interaktivní programy a programy na rozvoj sociálních kompetencí, nebo v případě zkušeného pedagoga stačí i obyčejné pozorování a všímání si změn sociálního klimatu ve třídě) – popis, včasná intervence, besedy aj

- intervence - kdy informovat OSPOD... Dospělý je povinen chránit a prosazovat nejlepší zájem dítěte. Zjištěné násilí páchané na dítě (i sexuální) je povinen ohlásit Orgánům sociálně-právní ochrany dítěte (OSPOD) nebo na Policii ČR. Další možnost, jak anonymně ohlásit zjištěné násilí na dětech, nabízejí internetové stránky [hzp://www.pro&korupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/](http://www.pro&korupcni-linka.cz/cs/Obecna-temata/Nasili-na-detech/).

7. Sebepoškozování

- prevence - pomoci odhalit spouštěče sebepoškození, pomoci zlepšit schopnost uvědomit si stresory udržující SP, zlepšit schopnost rozeznat, prožívat a zvládat produktivnějšími, pozitivními způsoby emoční stavy a vlastní emoce, naučit vhodnějšími strategiím zvládnání stresu a poskytnout adaptivnější alternativy pro řešení zátěžových situací, motivace a asistence při odstraňování přidružených problémů (užívání návykových látek), posilování schopnosti dětí zvládat zátěž (schopnost zvládat zátěž obecně v populaci klesá) – součást univerzálních i cílených preventivních přístupů (např. umožnit mladým lidem v rámci školních a mimoškolních aktivit poznat a vyzkoušet různé metody zvládnání stresu a negativních emocí, posilování schopností rozeznávat existující silné stránky a rozvíjet je, naučit obracet se na druhé a navazovat s nimi vztahy autentickým a smysluplným způsobem a účastnit se aktivit, při kterých mohou pociťovat smysluplnou vazbu a sounáležitost. Důležitá je vnímavost vůči projevům možného sebepoškozování.

- intervence (Krizový plán) - posoudit aktuální riziko závažného sebepoškození a v případě jeho přítomnosti odeslat dítě, event. i pro& vůli rodičů, do spádového psychiatrického zařízení. Kontaktovat rodinu, systematická dlouhodobá spolupráce s rodinou. Předat dítě školnímu psychologovi. Pokud škola nedisponuje školním psychologem, lze samozřejmě využít služeb psychologa pedagogickopsychologické poradny. Motivovat dítě a rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum,

psychologická/psychiatrická ambulance. Stanovit jasně hranice a pravidla na půdě školy. Ideální přístup je takový, ve kterém je SP tolerováno, ale vede ke konkrétním důsledkům – například lze zavést pravidlo, že žák může za učitelem přijít kdykoliv, když pociťuje nutkání poškodit se, ale učitel se mu nebude věnovat, pokud se poškodí (za podmínky, že jiný dospělý, učitel či rodič zvládne akutní situaci s eventuálním ošetřením či zabráněním dalším následkům). Kdy informovat OSPOD - Ohlašovací povinnost se netýká přímo sebepoškození, ale doprovodných problémů často SP doprovázejících – šikany, sexuálního zneužívání, zanedbávání péče, týrání dítěte (syndrom CAN) atd. – viz další kapitoly. Povinnosti hlášení podléhá navádění dětí k sebepoškození/sebevraždě (skupina poškozujících se, kyberšikana). V případě přímého rizika vážného zranění nebo smrti následkem sebepoškození je namístě okamžitá, i nedobrovolná hospitalizace na psychiatrii – při odmítání hospitalizace bývá nutná asistence Policie ČR.

8. Netolismus (závislost na internetu)

- prevence - sledovat, jaké hry děti hrají. Uvědomit si, že hry mají i kladné stránky, některé umožňují rozvíjet logiku, postřeh, schopnost orientace ve složité situaci, koordinaci očí a rukou, koncentraci, plánování, řešení problémů a další schopnosti. Důležitý je výběr her a přiměřenost času jim věnovaného. Hráť hry spolu s dítětem a potom si o nich povídejte – pomáháte tak rozlišovat fikci od reality. Stanovte striktní limity, kdy dítě může hrát a kdy ne. Dávejte pozor, aby dítě nehrálo hry u kamarádů. Zjistěte, zda dítě hraním počítačových her neutíká od nějakých problémů. V průběhu hraní vedte dítě k tomu, aby si po určité době (např. po hodině) udělalo přestávku, během ní o hře mluvíte. Podporujte dítě v jiných zájmech. Předcházejte tomu, aby se dítě nudilo. Posilujte zdravé sebevědomí dítěte. V každém případě je základem prevence kvalifikované pozorování pedagoga, které může poukázat na více typů rizikového chování. Unavenost, nervozita, náhlé změny v chování, zhoršení prospěchu atd., to vše může učiteli napovědět, že žák prochází nějakou změnou, která nemusí být v pořádku. Zásadní je tedy být citlivý na podobné signály, dokázat nezaujatě pozorovat a hlavně signály nepřehlížet a nebagatelizovat. Potvrzení, že je rizikové chování mezi dětmi běžné, tedy že se stává normou, vede jen k rozvíjení a prohlubování problému. V praxi se stává, že rodiče či zákonní zástupci žáka nepovažují nelátkové závislostní chování dítěte za závažné. V tom případě může pedagog mj. seznámit rodiče/zákonné zástupce seznámit s tímto materiálem. Měl by je rovněž informovat o rizicích, které se s netolismem pojí.

- intervence (Krizový plán) - zásadní pro možnost poskytnutí pomoci je vytvoření důvěryhodného vztahu mezi školou a rodiči/zákonnými zástupci dítěte. Vzájemná spolupráce s cílem poskytnout dítěti podporu je základní podmínkou pro započítí jakékoliv intervence. Vlastní odborná pomoc pak může být úkolem institucí a organizací, jejichž databázi vytváří a pravidelně aktualizuje krajský školní metodik prevence pro příslušný region. Jeho prostřednictvím je tato databáze k dispozici školním metodikům prevence územně příslušných škol. Obecně se dá říci, že odbornou pomoc v oblasti netolismu mohou v daném kraji poskytovat: pedagogicko-psychologická poradna, středisko výchovné péče, odborná zdravotnická zařízení, nestátní organizace orientované na danou problematiku.

9. Poruchy příjmu potravy

- prevence - vhodná je včasná intervence u rizikových jedinců (rychle zhubnul, zvrací s jakoukoli argumentací...), interaktivní programy, rozvoj všeobecných aktivit, zájmů. U běžné populace se spíše zaměřit na předcházení nevhodných redukčních diet a prostředků na zhubnutí (důraz ne na nebezpečnost, ale na neúčinnost). Předcházet šikaně pro vzhled, oblečení, tělesný výkon, to, co jí nebo

pije. Rozšířit nabídku vhodných, konkrétních materiálů (svépomocné příručky jak zvládat anorexii, bulimii) pro nemocné a jejich rodin. příslušníky.

- intervence (Krizový plán) - informovat pediatra, rodiče vždy, když dítě výrazněji zhubne, opakovaně bylo přistiženo, že zvrací (stačí informace od vrstevníků), sebepoškozuje se. Rodiče, i když dítě nechodí do školní jídelny.

10. Šikana

- Schéma první pomoci: A) Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání, zda nejde o neobvyklou formu šikanování. Úkol naplňujeme především prostřednictvím rozhovoru s informátory a oběťmi. Nesmí docházet k přímé konfrontaci pachatele a oběť. B) Rozhovor s informátory a oběťmi. Po rozhovoru s informátorem následuje rozhovor s obětí (NE s podezřelými pachateli). Při rozhovoru s obětí je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci (je nutné ochránit oběť před možnou pomstou agresorů). C) Nalezení vhodných svědků. Vytipovat členy skupiny, kteří budou pravdivě vypovídat (vybrat žáky, kteří s obětí sympatizují, kamarádí se s ní, nebo ji alespoň neodmítají, žáky nezávislé na agresorech, žáky, kteří nepřijímají normy agresorů). D) Individuální, případně i konfrontační rozhovory se svědky. Rozhovory zorganizovat tak, aby o nich ostatní žáci třídy ani další svědci nevěděli. Vyskytnou-li se těžkosti, lze uskutečnit doplňující a zpřesňující rozhovory nebo konfrontaci dvou svědků. Vážnou chybou je společné vyšetřování svědků a agresorů, zcela zásadní chybou je konfrontace oběť a agresorů / agresora. E) Ochrana oběť F) Volba vhodné metody řešení k okamžitému zastavení agrese. Cestou usmíření – postupné rozhovory s oběťmi, rozhovory s agresory, snižování napětí, zmenšování vzájemné antipatie. Cestou vnějšího tlaku – rozhovory s agresory, hledání způsobu a míry kázeňského opatření (aby se situace neopakovala). G) Realizace zvolené metody řešení. Usmíření. Výchovná komise – rozhodnutí o výchovných opatřeních. H) Třídnická hodina Skupinová reflexe efektu usmíření nebo oznámení o potrestání agresorů. I) Rozhovor s rodiči oběť. Je třeba rodiče informovat o zjištěných a závěrech školy a domluvit se na dalším postupu, případně nabídnout pomoc s řešením následků proběhlé šikany. J) Práce s celou třídou. Pracovat na změně vnitřních norem a rolí. Nezapomenout pracovat s „mlčící většinou“, pomoci žákům bezpečně zpracovat zážitek, že byli svědky agrese a nezasáhli.

Postup vyšetřující osoby, má-li podezření na šikanu: A) Konfrontovat svá pozorování s kolegy. B) Co nejdříve oznámit své podezření školnímu poradenskému pracovišti, případně vedení školy, konzultovat další postup. C) Mezi čtyřma očima vyslechnout více nezaujatých svědků, popřípadě konfrontovat svědky mezi sebou. D) Je zejména důležité získat odpovědi na následující otázky: Kdo je oběť, popřípadě, kolik obětí je? Kdo je agresorem, kolik je agresorů? Kdo z nich je iniciátorem, kdo aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem současně? Co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem? K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo? Jak dlouho šikana trvá? E) Spojit se s rodiči případné oběti, konzultovat výskyt nepřímých znaků šikany. Poprosit je o pomoc.

F) Vyslechnout oběť – citlivě, diskrétně, zaručit bezpečí a důvěrnost informací. NIKDY neřešit problém před celou třídou. G) Zajistit ochranu obětí šikany. H) Teprve po zajištění ochrany vyslechnout agresory, popřípadě konfrontovat agresory mezi sebou. NIKDY konfrontace obětí a agresorů! Vytipovat nejslabší článek mezi agresory, dovést jej k přiznání či vzájemnému obviňování. I) Požádat vedení školy o svolání výchovné komise (vedení školy, výchovný poradce, třídní učitel, školní metodik prevence). Ta na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o šikanu a jaký je stupeň její závažnosti (1 až 3 = počáteční šikana, 4 až 5 šikana v pokročilém stadiu), navrhne další postup vůči obětem i agresorům i třídě jako celku. Potrestání agresorů je individuální, závisí na věku, intenzitě šikany a na tom, zda se jedná o první případ či recidivu. J) Individuálně pozvat rodiče agresorů. Seznámit je se situací, sdělit jim

navrhovaná opatření (zdůraznit možnost nápravy) a požádat je o spolupráci. Pokud odmítají, zvážit oznámení na Policii ČR, OSPOD apod. K. Individuálně pozvat rodiče oběti šikany. Seznámit je s výsledky šetření, domluvit se na opatřeních (zvážit psychologickou pomoc apod.). L) Rozebrat situaci ve třídě (vynechat citlivé detaily), vysvětlit nebezpečí a důsledky šikany, oznámit potrestání viníků. Pracovat s „mlčící většinou“. Třidu i nadále pozorně sledovat.

Postup při řešení pokročilé šikany (tzv. školní lynč): První kroky - překonat vlastní šok a rychle odhadnout vlastní možnosti k záchraně oběti (nevystavovat se nepřiměřenému ohrožení). Zachránit oběť – nebo přivolat pomoc a společně zachránit oběť. Zastavit skupinovou agresi. Příprava podmínek pro vyšetřování: Informovat vedení školy, přivolat si na pomoc další pedagogy, nenechávat třídu ani na chvíli samotnou. Svou neustálou přítomností zabránit agresorům a svědkům domluvit se na křivé výpovědi. Souběžně – pokračovat v pomoci oběti (přivolání lékaře, kolegy, který odvede oběť na klidné a bezpečné místo). Přivolat někoho z týmu školního poradenského pracoviště. Oznámení rodičům oběti, případně i na Policii. ŠPP zahájí vlastní vyšetřování a současně naváže kontakt se specialistou na pokročilou šikany. Vlastní vyšetřování: Rozhovor s obětí. Rozhovory se svědky / informátory. Nalezení případných nesouladů ve výpovědích a konfrontace svědků. Rozhovor s agresory, konfrontace mezi agresory. Opatření: Metodou vnějšího nátlaku – výchovná komise a návazná výchovná/kázeňská opatření. Důkladná práce se třídní skupinou.

11. Kyberšikana

Řešení kyberšikany je komplikováno faktem, že často neexistují svědci, že oběť nemusí vždy poznat, že jde již o kyberšikany. Faktem, že viník je jen velmi obtížně dohledatelný. Podmínkou účinné pomoci po technické stránce je úzká spolupráce s IT odborníkem. Vlastní řešení pak jde v podobných krocích jako řešení přímé šikany ► Zajistit ochranu obětí. Doporučit nereagování na útoky agresora, a to ani přímou odpovědí ani prostřednictvím komentování útoku v odpovědi někomu jinému (například na diskuzních fórech, v chatech apod.). Doporučit zcela ukončit jakoukoliv komunikaci s útočníkem. Doporučit oběti blokovat útočníka (přes poskytovatele služby). Doporučit (je-li to pro oběť přijatelné) naprosté odtržení útočníka od možnosti realizovat další útok tzn. odhlásit se z profilu, změnit telefonní číslo, změnit mailovou adresu apod. Společně s obětí projít všechny možnosti/způsoby, kterými může být dále napadána (kde všude se ve virtuálním světě s agresorem setkává ...). Zajistit případné důkazy ► Domluvit se s obětí, aby nějaký čas pořizovala screenshoty. Pokusit se od poskytovatele služby zajistit další důkazy. Vyšetřování (je-li k němu dostatek informací). Rozhovor s obětí, zjištění detailních informací o průběhu kyberšikany. Rozhovor s případnými dalšími svědky (členy stejné diskuzní skupiny, chatovací místnosti apod.). Shromáždění dostupných důkazů a svědectví. Rozhovor s agresorem (odděleně od oběti) – je-li znám. Cílem rozhovoru je agresora s okamžitou platností zastavit. Rozhovor s rodiči agresora a navazující výchovné/kázeňské opatření. Informovat rodiče oběti, je-li znám agresor, i rodiče agresora. Pracovat s rodiči oběti průběžně, dát jim najevo, že škola situaci nebere na lehkou váhu. Informovat rodiče oběti o zjištěních a závěrech školy. Nabídnout pomoc a podporu oběti i rodičům – konzultace, odkaz na odbornou péči apod.

12. Alkohol

- Informovat vedení školy. Informovat rodiče – při nález alkoholu u žáka nebo při přistižení žáka při konzumaci alkoholu – třídní učitel - při nález alkoholu nález zajistit a uschovat za přítomnosti alespoň jednoho svědka. Pokud je žák ohrožen na životě je nutné zavolat záchrannou službu. Všem je nutné

udělat zápis (měl by ho udělat třídní učitel ve spolupráci s metodikem prevence). Je vhodné také informovat dětského lékaře. V případě, že spolupráce s rodiči není efektivní, má škola možnost obrátit se na OSPOD.

- Podrobné informace: v případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit. Alkohol je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

- Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy: o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, který založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy. V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálněprávní ochrany dítěte obce s rozšířenou působností vyžadovat pomoc. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval alkohol ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky. Jestliže se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obecního úřadu obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte. V případě žákova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců poskytne škola potřebné informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace. Z konzumace alkoholu ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Za rizikové a protiprávní jednání je rovněž považováno navádění jiných žáků k užívání alkoholických nápojů. V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost alkoholu (dechová zkouška), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo zletilého studenta s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu.

13. Syndrom CAN

1. Vznik podezření 2. Informování vedení školy – nastínění postupu (ve spolupráci se ŠPP) 3. Rozhovor s žákem, případně spolužáky 4. Rozhovor s rodičem 5. Spolupráce s odborníky 6. OSPOD 7. Policie

-Prvním, co musí učitel udělat, aby mohl týranému dítěti pomoci, je vůbec všimnout si a odhalit to, že dítě nese nějaké stopy týrání. Jde jednak o změny chování žáka, jednak o fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem. U každého podezření o výskytu daného jevu musí být vždy informován ředitel školy!

- Rozhovor s žákem_► Když učitel po zpozorování neklamných známek vzbuzujících podezření na syndrom týraného dítěte dojde k závěru, že dítěti je potřeba pomoci, měl by se vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Nejlepší je, když se ho někde v soukromí dotáže na to, proč má například na těle modřiny nebo třeba proč v posledním době odchází ze školy jako poslední, zatímco dříve byl naopak mezi prvními, kdo pospíchali domů. Situaci prvního kontaktu mezi učitelem a žákem samozřejmě vždy zjednodušuje to, pokud vztahy mezi nimi nejsou jen striktně formální.

Pokud je pro učitele rozhovor obtížný, lze využít služeb psychologa.

Když je dítě nedůvěřivé Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu ve věci týraného dítěte a o problému informovat další instituce. Každý případ je individuální. Především v situaci, kdy se učitel nedaří navázat komunikaci s žákem, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu. Jednou z možností je, že učitel žákovi, který se nechce se svým problémem svěřit, doporučí, aby se obrátil na Linku bezpečí.

Neměli bychom také zapomínat na ostatní žáky, mezi nimiž se týrané dítě ve škole pohybuje. Učitel by se proto měl také obrátit na jeho spolužáky nebo sourozence a zeptat se jich, zda o příčině jeho problémů nevědí něco bližšího.

Vystoupení týraného dítěte z anonymity je to nejtěžší, co po něm můžeme chtít. Nepochybně to souvisí s faktem, že má totiž mluvit o tom, jak mu ubližují jeho nejbližší.

-Rozhovor s rodičem ► Přestože je to právě rodič, nebo jiný zákonný zástupce, kdo je pravděpodobným původcem týrání, neznamena to, že by ho měla škola z celého procesu pomoci žákovi automaticky vyřadit. Pokud si učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka, neočekává se, že by na ně měl hned udeřit s tím, aby mu vysvětlili, kdo u nich doma týrá jejich dítě. Rozhovoru s rodičem se účastní i další osoba (např. člen ŠPP). Učitel by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vypořádal. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákova neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci. Nakonec přímý kontakt učitele se zákonnými zástupci dítěte je také určitým, ale samozřejmě jen nepřímým indikátorem možného týrání – pedagog se na vlastní oči může přesvědčit, z jakého sociálního prostředí dítě pochází. Může pro něj jít o překvapení tím spíše, když rodiče jinak se školou nekomunikují, nechodí na třídní schůzky. Zapojení odborníka, pokud učitel od rodičů nic nezjistí, a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka. Je právem každého pedagoga, aby sám zvolil postup, který považuje v daném případě za nejlepší.

Tedy, když dítě samo přizná, že je týráno, nebo když si učitel jinak potvrdí, že bylo nějak fyzicky nebo psychicky poškozeno, měl by kontaktovat odborníky. Při zjištění nějaké zdravotní újmy se však nedoporučuje kontaktovat jen lékaře. Pediatr si totiž přeje, aby dítě přišlo v doprovodu rodiče. Také do pedagogicko-psychologické poradny by mělo dítě jít spolu se zákonným zástupcem. Pokud se však škole podaří domluvit se s poradnou na kontaktu bez účasti rodičů, je považováno toto porušení pravidel za přijatelné. Prioritou je pomoci dítěti za každou cenu.

V případě, že má učitel podezření na týrání žáka, situace se nezlepšuje a komunikace s rodiči také k ničemu nevede, je nezbytné kontaktovat především OSPOD, a to podle spádové oblasti, kam škola v dané obci přínáleží, tedy podle obcí s rozšířenou působností. Na těchto úřadech je veden registr problémových rodin a je tedy možné, že po avízu školy budou sociální pracovníci hned vědět, jaké problémy jsou s danou rodinou spojeny.

Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřekežení trestného činu - týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřekežení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřekežení tr. činu a neoznámení tr. činu. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v

trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD).

14. Krádeže

- Rodičům poškozeného hlásit ihned, rodičům pachatele také okamžitě. Musí tomu předcházet důkladné šetření. Polici ČR krádež hlásíme tehdy, pokud je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se nápravy. Polici ČR voláme také tehdy, pokud se jedná o úmyslné poškození nebo zničení věcí. Hlásíme to Policii ČR, jestliže si to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci. Na OSPOD hlásíme tehdy, pokud se jedná o opakované jednání a výchovná opatření, která škola udělala, neměla žádný účinek.

15. Tabákové výrobky

- V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.

- Pedagogický pracovník dále postupuje dle školního řádu školy ► o události sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka (zejména odkud, od koho má tabákový výrobek), který založí školní metodik prevence do své agendy. V případě porušení zákazu kouření informuje třídní učitel zákonného zástupce nezletilého žáka. V závažných případech (zejména s ohledem na věk nebo chování dítěte) a jestliže se jednání opakuje, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany obce s rozšířenou působností. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc nebo od jiných subjektů nebo školských zařízení. Z konzumace tabákových výrobků ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem.

16. Návykové látky

- Konzumace NL ve škole ► v případě, kdy je žák přistižen při konzumaci NL v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit. Návykovou látku je třeba žákovi odebrat za přítomnosti další osoby a s použitím ochranných pomůcek a zajistit ji, aby žák nemohl v konzumaci pokračovat. O události se sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, včetně toho, zda byly provedeny orientační testy na NL, případně další vyšetření, a s jakým výsledkem, viz výše bod 15). Tento záznam založí školní metodik prevence do své agendy a vyrozumí vedení školy. Podle závažnosti momentálního stavu žáka, případně dalších okolností, pedagogický pracovník posoudí, jestli mu nehrozí nějaké nebezpečí. V případě, kdy je žák pod vlivem NL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci a Policii ČR, pokud ji nevolala již dříve. Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, postupuje pedagogický pracovník podle školního řádu školy. Především ihned zajistí vyjádření žáka a vyrozumí vedení školy. V případě, že žák není schopen pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo jinou blízkou osobu zletilého studenta, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Vyrozumění škola učiní i v případě, kdy žák způsobilý k pobytu ve škole je. V případě, že žák není schopen dbát pokynů zaměstnanců školy, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce nezletilého žáka, popř. rodiče nebo

jinou blízkou osobu zletilého žáka, a vyzve jej, aby si žáka vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany a vyčká jeho pokynů. Škola může od orgánu sociálně-právní ochrany obce vyžadovat pomoc. Zákonnému zástupci ohlásí škola skutečnost, že nezletilý žák konzumoval NL ve škole i v případě, kdy je žák schopen výuky (dbát pokynů pracovníků školy). Zákonný zástupce má právo se písemně vyjádřit k této skutečnosti a postupu školy.

- Současně splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Oznamovacím místem je příslušný odbor obce s rozšířenou působností podle místa bydliště dítěte. V případě uživatelova zájmu nebo zájmu jeho zákonných zástupců, poskytne škola informace o možnostech odborné pomoci při řešení takové situace. Z konzumace NL ve škole je třeba vyvodit opatření stanovené školním řádem. Nicméně je nutné rozlišovat distributora od uživatele. Uživatel je rizikový pouze sobě, distributor může ohrozit okolí. Distribuce je trestným činem, užívání NL je porušením školního řádu. Prokázané navádění jiných žáků k užívání návykových látek je považováno rovněž za rizikové a protiprávní jednání. V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může v určitých případech pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost NL (zkouška ze slin, z potu) ze zákona 379/2005 Sb. § 16. Jedná se o situace ve „formách výuky“, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví dětí, žáků nebo studentů nebo jiných osob nebo odůvodněné riziko poškození majetku. Z uvedeného restriktivního výkladu plyne pro školskou praxi zásadní pravidlo, že v případě pochybností pedagogický pracovník oprávnění k orientačnímu vyšetření nevyužije. V ostatních případech důvodného podezření může pedagogický pracovník orientační test provést pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost NL. Pokud je výsledek testu pozitivní, postupuje pedagogický pracovník obdobným postupem, jako je uvedeno výše. O události sepíše pedagogický pracovník stručný záznam s vyjádřením žáka. Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy pod vlivem NL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole. Distribuce NL ve škole Distribuce NL je v České republice považována za protiprávní jednání. Je proto zakázána a může být kvalifikována jako trestný čin. Množství, které žák distribuuje, není nijak rozhodující. Přechovávání NL je také vždy protiprávním jednáním. Množství, které u sebe žák v danou chvíli má, je rozhodující pro to, aby toto protiprávní jednání bylo blíže specifikováno buď jako přestupek nebo v případě množství většího než malého jako trestný čin (provinění v případě nezletilého žáka) - ale toto množství nemusí mít žádný vliv na kázeňský postih, který je stanovený školním řádem. Jestliže má pracovník školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci NL, musí o této skutečnosti škola vždy vyrozumět místně příslušné oddělení Policie ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu. Jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let nebo bylo namířeno pro osobě mladší 18 let, vyrozumí škola také zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany obce s rozšířenou působností. Pokud v rámci tohoto podezření zajistí pracovníci školy nějakou látku, postupují způsobem popsáním níže.

-Nález NL ve škole ► A. V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto: látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické struktury, o nálezů ihned uvědomí vedení školy spolu s písemným záznamem, o nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky, v případě časové překážky na straně Policie se z praktických důvodů doporučuje za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím gumových/latexových rukavic vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru. Zajištěnou látku následně předat Policii ČR.

B. V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto: zabavenou látku nepodrobují žádnému testu ke zjištění její chemické

struktury, o nálezu ihned uvědomí vedení školy, o nálezu sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka, u kterého byla látka nalezena, datum, místo a čas nálezu a jméno žáka. Zápis podepíše i žák, u kterého byla látka nalezena (nebo který látku odevzdal). V případě, že podepsat odmítá, uvede pracovník tuto skutečnost do zápisu. Zápisu a rozhovoru se žákem je přítomna ředitelka školy nebo její zástupce. O nálezu vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce nezletilého žáka. V případě, že je látka nalezena u žáka, který se jí intoxikoval, předají látku zajištěnou výše uvedeným postupem, přivolanému lékaři, který se dostaví v případě, že to vyžaduje zdravotní stav žáka. Může to usnadnit léčbu, neboť u řady NL jsou známy protilátky, které odstraní nebo zmírní akutní účinek NL. Další postup nutný k identifikaci látky pak zajistí Policie ČR.

C. V případě, kdy pracovníci školy mají důvodné podezření, že některý z žáků má NL u sebe, postupují takto: jedná se o důvodné podezření ze spáchání trestného činu, resp. provinění v případě nezletilých osob, nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR. Bezodkladně vyrozumí Policii ČR, zkonkultují s ní další postup a informují zákonného zástupce nezletilého žáka. Žáka je nutné mít do příjezdu Policie ČR izolovaného od ostatních žáků, ale zásadně pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádějí osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

17. Rizikové chování v dopravě:

- V oblasti RCH v kontextu dopravy téměř výlučně komunikujeme s rodiči dítěte a domlouváme případné akce orientované na zvýšení kompetencí dítěte v dopravním systému (ideálně dle informací od rodičů, v jakých dopravních situacích se jejich dítě pohybuje). Výjimečně kontaktujeme policii, a to zejména v případě, kdy jsme svědky aktivit dětí, které mohou vést k dopravním nehodám. Pedagog, pokud má podezření, popř. zkušenost s výrazně rizikovým chováním žáka, má možnost konzultovat nápadnosti v chování žáka s výchovným poradcem ve škole, popř. obrátit se na příslušnou pedagogicko-psychologickou poradnu s žádostí o konzultaci, popř. využít možnost supervize.

18. Domácí násilí:

- Pokud získá pracovník školy hodnověrným způsobem poznatky o tom, že někdo připravuje, páchá nebo již spáchal jednání, které lze posoudit jako týrání dítěte, má podle platných zákonů tzv. oznamovací povinnost. V případě zanedbání této povinnosti nastupuje pro tuto osobu trestní odpovědnost za nepřekážení nebo neoznámení trestného činu.

- Každý, kdo přijde do kontaktu s dětmi v roli obětí násilí, má právo obrátit se na orgán sociálně právní ochrany dítěte a upozornit na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské zodpovědnosti, nebo na skutečnosti, že na dětech byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo je podezření ze spáchání takového činu; nebo jsou děti ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte. Jakmile se tedy kdokoli ve škole dozví o násilí páchaném na dítě, pak by toto jeho oznámení orgánům činným v trestním řízení mělo být bezodkladné. Souběžně je povinností školy informovat také orgán sociálněprávní ochrany dětí. U trestných činů § 198 trestního zákona (týrání svěřené osoby), § 199 trestního zákona (týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě) ani § 187 trestního zákona (pohlavní zneužívání) není ze zákona zapotřebí vůbec zjišťovat souhlas poškozeného s trestním stíháním pachatele.

- Co může dělat učitel, pokud má podezření na domácí násilí a zároveň týrání dítěte a rodiče odmítají se školou komunikovat? V první řadě by se škola měla snažit komunikovat s obětí domácího násilí a

přimět jí situaci v zájmu dítěte řešit – například odkázáním na centra pomoci pro obě domáčího násilí. Pokud přesto rodič odmítá komunikovat, má škola v případě podezření na trestný čin povinnost dát podnět policii, informovat OSPOD – sociální pracovnice může vyšetření dítěte psychologem nařídit. Psycholog ale nesmí dát zprávu o vyšetření učitelé bez informovaného souhlasu rodičů. Podněty je možné dávat i přímo státnímu zastupitelství a jako oznamovatel žádat, aby byla škola informována o přijatých opatřeních ve lhůtě do 30 dnů. Škola musí popsat skutečný stav, který je příčinou podezření na trestný čin a samozřejmě vychází z okolností a ze situace, z jaké se o podezření spáchání trestného činu dozvěděla. Pokud se později trestný čin neprokáže, nemůže být pracovník školy odsouzen za pomluvu. Navíc OSPOD musí zachovat mlčenlivost o oznamovateli.

- Může dítě samo iniciovat svou ochranu? Dítě má právo požádat orgány sociálně-právní ochrany, školy, školská zařízení a zdravotnická zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších svých práv. Tyto orgány, právnické a fyzické osoby a pověřené osoby jsou povinny poskytnout dítěti odpovídající pomoc. Dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte.

- Škola versus rodiče ► V případech těžkého násilí bývá často řešením rozvod partnerů. Proto by měla škola vědět, který z rodičů má dítě svěřené do své péče a zejména kdy a za jakých podmínek má druhý rodič soudně či dohodou určený styk s dítětem. Pokud je styk druhého rodiče s dítětem soudně upraven či omezen (např. styk pouze za přítomnosti kurátora), měl by první rodič školu o tomto opatření informovat. Rovněž by měl škole poskytnout rozhodnutí či dohodu o úpravě styku. Škola pak postupuje v souladu se soudním rozhodnutím či dohodou rodičů. Pokud se druhý rodič i přes soudem nařízené omezení domáhá styku s dítětem na půdě školy, neměla by škola dítě rodiči vydat. Škola by v takovém případě měla ihned informovat druhého rodiče. Dále by měla doporučit rodiči, který se styku domáhá, aby se pro řešení této otázky obrátil na orgán sociálně právní ochrany dětí, nikoli na školu, která nemá v kompetenci takové situace řešit a ani je zprostředkovávat. Je možné zde odkázat na povinnost žáka, který musí dodržovat školní a vnitřní řád a pokyny školy a plnit pokyny pedagogických pracovníků škol vydané v souladu s tímto řádem.

19. Příslušnost k subkulturám:

- Cílem krizového plánu by mělo být oddělit příslušnost k subkultuře a projevy rizikového chování tj. neřešit a nesankcionovat příslušnost k subkultuře, ale pouze rizikové chování. Žádná subkultura nemá za „povinnost“ brát drogy či chodit za školu. Pedagog se může k žákovi či studentovi „přiblížit“ akceptací žákovy příslušnosti k subkultuře a vyjádřením porozuměním jeho situaci. Měl by být schopen podat pomocnou ruku a dát jasné hranice nepřijatelným formám chování. Pokud tento přístup nebude účinný, pak je třeba situaci řešit společně s rodiči/zákonnými zástupci a poradenským zařízením. Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení. Pokud má takovéto podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálněprávní ochrany dětí (OSPOD).

20. Homofobie

- Méně výrazné projevy homofobie může řešit pedagog sám za pomoci školního metodika prevence či odborníka z některé nevládní neziskové organizace. V případech závažnějších forem homofobních projevů, zejména rozvinuté šikany je vhodné kontaktovat především pracovníky pedagogickopsychologických poraden, kteří obvykle mají zkušenosti s řešením šikany obecně, i když někdy postrádají povědomí o specifických šikany homofobní. Je-li podezření na spáchání trestného činu, potom je třeba kontaktovat Policii ČR v souladu s pokynem MŠMT.

Závěr:

- Pedagogickému sboru je neustále k dispozici poradenská pomoc školního poradenského pracoviště, kterou mohou využívat v podobě konzultací nebo předání konkrétního problému k řešení.
- Každá třída minimálně 1x měsíčně třídnickou hodinu. Program třídnických hodin není zaměřen pouze na organizační záležitosti třídy, ale hlavně na budování pozitivního klimatu tříd. Ve spolupráci s třídním učitelem se může třídnických hodin zúčastnit také člen ŠPP, který učitelům nabízí metodickou podporu a poradenství ohledně programu třídnických hodin.
- Primárně preventivní působení ve výuce je zakotveno v ŠVP formou tematických bloků, které se v průběhu studia věnují postupně jednotlivým kategoriím sociálně nežádoucího a rizikového chování. Prevence mimo vyučování zahrnuje zejména aktivity školní družiny a školních zájmových útvarů, které nabízí dětem smysluplné využití volného času. V zájmu ochrany našich žáků je ředitelem školy stanoven pevný rozvrh dohledů pedagogických pracovníků v prostorách školy před vyučováním a o přestávkách. V zájmu ochrany našich žáků oslovujeme rodiče prostřednictvím webových stránek školy, při třídních schůzkách a prostřednictvím poradenského a konzultačního působení školního poradenského pracoviště. Rodiče žáků mají možnost kdykoliv využít celé spektrum služeb školního poradenského pracoviště – konzultovat včas své podezření, participovat na řešení a případně přijmout pomoc s řešením následků. Detailní popis působnosti a rozsahu služeb školního poradenského pracoviště je k dispozici žákům i jejich rodičům. Naše škola splňuje základní požadavky pro to, aby mohla účinně předcházet vzniku sociálně patologických jevů. Ve školním řádu jsou zakomponovány body vyjadřující jasný odmítavý postoj školy vůči chování žáků a studentů, které má charakter sociálně patologických jevů, a to včetně popisů opatření, která se k takovým projevům chování váží. Škola dbá na kontinuální vzdělávání pedagogických pracovníků školy.

Ing. Bc. Martina Meitnerová

ředitelka školy